

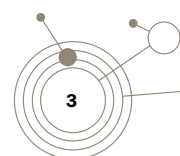
Veiledningsmaterieill

Felles nasjonalt tilsyn 2014-2017

Skolens arbeid med elevenes utbytte av oppl eringen
for skoler godkjent etter privatskoleloven

Innledning	4
Styrets ansvar	4
Myndighet til å fatte enkeltvedtak	4
Bruk av veiledningen	4
Skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen	5
Skolens arbeid med opplæringen i fag	5
Undervisvurdering for å øke elevenes læringsutbytte	11
Undervisvurdering som grunnlag for tilpasset opplæring og spesialundervisning	15
Virksomhetsbasert vurdering	18
Sjekklister	22
Skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen	22
Virksomhetsbasert vurdering	24

Innledning

Utdanningsdirektoratet og fylkesmennene skal i 2014-2017 gjennomføre et felles nasjonalt tilsyn med skoler og skoleeiere. Felles nasjonalt tilsyn vil si at alle fylkene fører tilsyn med det samme temaet. Temaet for dette tilsynet er skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen. I samme periode vil dette også være tema for en rekke tilsyn som Utdanningsdirektoratet fører med skoler som er godkjent etter privatskoleloven. Metoden vil være den samme som for tilsynet med de offentlige skolene, men innhold og omfang vil variere, da kravene til offentlige skoler og skoler godkjent etter privatskoleloven vil være noe forskjellige. Tilsynet for de private skolene er inndelt i to deler:

I dette veiledningsmateriellet vil vi forklare enkelte ord og uttrykk underveis i marginen

- **Skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen i fag**
- **Virksomhetsbasert vurdering**

Målet med tilsynet er å sjekke om skolen følger enkelte bestemmelser i privatskoleloven med forskrifter. Det betyr at Utdanningsdirektoratet i dette tilsynet ikke sjekker om skolene følger alle bestemmelsene i privatskoleloven.

Styrets ansvar

Mange av pliktene vi har omtalt i veiledningen, er rettet mot daglig leder. Det er likevel alltid skoleeieren ved skolens styre som har det overordnede ansvaret. Skolens styre må ha et forsvarlig system for å sikre at kravene i privatskoleloven og tilhørende forskrifter blir oppfylt.

Med ledd menes avsnitt i en paragraf.

Privatskoleloven § 5-2 tredje ledd.

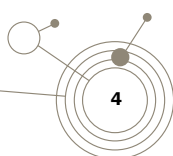
Myndighet til å fatte enkeltvedtak

På de fleste områdene vi beskriver i denne veiledningen, har hjemkommunen eller hjemfylket til eleven myndigheten til å fatte enkeltvedtak. Hjemkommunen eller hjemfylket kan **delegere** sin myndighet til skolen. Delegeringen må alltid være forsvarlig. Dette innebærer at kommunen eller fylkeskommunen har et ansvar for å sikre at skolen har den nødvendige kompetansen til å fatte enkeltvedtak.

Delegering: Overføring av beslutningsmyndighet

Bruk av veiledningen

Denne veiledningen er laget for private skoler og fylkesmenn som veileder disse skolene. Den finnes kun i digital versjon. Veiledningen er også tilgjengelig på nynorsk. Hvert fylkesmannsembete velger hvordan de vil bruke dette materialet når de veileder skolene og skoleeierne.

Skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen

Denne delen av tilsynet omfatter skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen. Her går vi nærmere inn på blant annet:

Skolens arbeid med opplæringen i fag (lokalt arbeid med skolens læreplaner og individuelle opplæringsplaner) – spørsmål 1-7

Undervisvurdering for å øke elevenes læringsutbytte (krav til organisering og innhold og halvårsvurdering i fag) – spørsmål 8-14

Undervisvurdering som grunnlag for tilpasset opplæring og spesialundervisning (vurdering av tilfredsstillende utbytte, tiltak og lærers meldeplikt) – spørsmål 15-18

1. Sikrer daglig leder at undervisningspersonalet knytter opplæringens innhold til kompetansemål i det enkelte faget?

Private skoler skal drive etter læreplaner som er godkjent av Utdanningsdirektoratet. Dette innebærer at en skole enten skal følge Læreplanverket for Kunnskapsløftet eller en egen læreplan som sikrer elevene jevn god opplæring. Det framgår av skolens godkjenning hvilken læreplan den er godkjent for å følge. De ulike godkjente læreplanene varierer i utforming og innhold, men de forutsetter alle at skolene forankrer, videreutvikler og tilpasser kompetansemålene lokalt. Kompetansemålene er utformet slik at de gir skolene et lokalt handlingsrom for å tilpasse innhold, arbeidsmåter og organisering i opplæringen.

Når vi viser til Læreplanverket for Kunnskapsløftet, omfatter det også Læreplanverket for Kunnskapsløftet samisk.

Elevene har rett til å bli kjent med målene for opplæringen, og kan få økt læringsutbytte hvis de forstår hva de skal lære. Skolen bør ta stilling til om det er hensiktsmessig å utarbeide læringsmål for å operasjonalisere kompetansemålene og gjøre innholdet mer forståelig. Læringsmål kan fastsettes for en time, en periode eller et tema. De lokale læreplanene kan omfatte ulike tidsspenn, fag og deler av opplæringen, og kan inneholde læringsmål, arbeidsplaner, ukeplaner, årsplaner eller liknende. Det viktige er at de lokale planene bygger på kompetansemålene i den godkjente læreplanen og fremmer det eleven ifølge kompetansemålet skal mestre. Eksemplene som følger, er fra Kunnskapsløftets læreplaner.

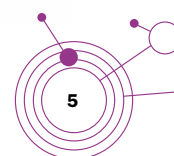
Kompetansemål fra læreplan i samfunnsfag Vg1/Vg2: Politikk og demokrati:

- gjere greie for styreforma og dei viktigaste politiske styringsorgana i Noreg, både norske og samiske, og drøfte fleirtalsdemokratiet

Eksempler på læringsmål som fremmer dette kompetansemålet:

Eg kan

- gjere greie for kva maktfordelingsprinsippet inneber, og kva som er roller og oppgåver for dei tre maktene
- gjere greie for kvifor media kan kallast «den fjerde statsmakta»
- forklare kva det inneber at Noreg er eit demokratisk, parlamentarisk og monarkisk land
- gjere greie for fylkesting og kommunestyre/ bystyre sine oppgåver og makt

Kompetansemål fra læreplan i engelsk 8-10. trinn

Eleven skal kunne

- bruke ulike situasjoner, arbeidsmåter og læringsstrategier for å utvikle egne ferdigheter i engelsk
- kommentere eget arbeid med å lære engelsk
- velge ulike digitale ressurser og andre hjelpemidler, og bruke dem på en selvstendig måte i egen språklæring
- velge og bruke ulike lese- og skrivestrategier tilpasset formålet
- bruke egne notater og forskjellige kilder som grunnlag for skriving
- bruke digitale verktøy og formkrav for informasjonsbehandling, tekstproduksjon og kommunikasjon
- forstå og bruke ulike uttrykk for tall og andre data i kommunikasjon

Forslag til læringsmål om ordlæring

Jeg kan

- bruke ulike strategier for å forstå ukjente ord og huske ordenes form og betydning
- gjenkalle ordene i nye sammenhenger
- bruke ordene skriftlig og muntlig i egne tekster om aktuelle nyheter

Opplæringens innhold skal knyttes til kompetansemålene i faget. Innholdet kan både være lærestoff og aktiviteter. I arbeidet med læreplanene i fag skal skolen velge innholdet i opplæringen, organiseringen og arbeidsmåter. Skolen/lærerne må velge og tilpasse lokale læringsmål og innholdet slik at det bidrar til at eleven mestrer kompetansen som går frem av kompetansemålene. Skolen kan bruke mange typer innhold, og skolen må i det lokale arbeidet med læreplaner velge og prioritere hva skolen vil bruke.

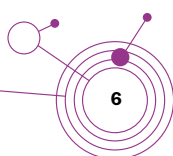
● **Daglig leders ansvar:**

Som daglig leder må du ha et system som sikrer at undervisningspersonalet knytter opplæringens innhold til kompetansemål i fag ved for eksempel gjennomgang og diskusjon av kompetansemålene og innholdet i opplæringen, oppfølging av lokale planer, observasjon av lærere o.l.

Privatskoleloven §§ 2-3 og 4-1

For mer informasjon om lokalt arbeid med læreplaner og eksempler, se Utdanningsdirektoratets veiledning i lokalt arbeid med læreplaner.

<http://www.udir.no/Lareplaner/Veiledninger-til-lareplaner/>

2. Sikrer daglig leder at undervisningspersonalet ivaretar elevens rett til å kjenne til mål for opplæringen, hva som blir vektlagt i vurderingen av elevenes kompetanse, og hva som er grunnlaget for vurderingen?

Elevene må vite hva de skal lære, det vil si å kjenne til målene for opplæringen. I tillegg har de rett til å få kompetansen sin vurdert. Formålet med vurderingen er å fremme læring underveis, og uttrykke kompetanse underveis og ved avslutningen av faget.

For at vurderingen skal støtte elevenes læring, må elevene vite hva læreren legger vekt på. Et alternativ er å beskrive kriterier eller kjennetegn på måloppnåelse i opplæringen. Det kan bidra til at det er tydelig, både for lærere og elever, hva det er forventet at elevene skal mestre, og hva læreren vektlegger i vurderingen. Det kan også bidra til at elevene får økt forståelse for egen læringsprosess og for hvordan de kan utvikle seg videre.

Kompetansemål og kjennetegn for måloppnåelse kan beskrives slik:

Kompetansemålene beskriver hva elevene skal mestre etter endt opplæring på ulike trinn, mens kjennetegn på måloppnåelse beskriver kvaliteten på det elevene mestrer i forhold til kompetansemålene.

Kjennetegn på måloppnåelse er altså ikke en erstatning for kompetansemål. Selv om skolen formulerer læringsmål, kriterier eller kjennetegn, er det fortsatt kompetansemålene som beskriver hva som er målene for opplæringen, og for den kompetansen elevene skal arbeide for å utvikle.

Skolene bruker ulike begreper om kriterier på måloppnåelse: det vanligste er "vurderingskriterier" eller "kjennetegn på måloppnåelse". Det er ikke avgjørende hvilken metode skolen velger, så lenge skolen sørger for at eleven kjenner til mål for opplæringen, hva som blir vektlagt i vurdering av kompetanse, og hva som er grunnlaget for vurderingen.

Det er daglig leder som har ansvar for at undervisningspersonalet ivaretar elevenes rett til å kjenne målet for opplæringen og grunnlaget for vurderingen. Daglig leder kan sikre dette ved for eksempel krav i lokale læreplaner om tydelige mål som kommuniseres til elevene på en måte som gjør at de forstår hva de skal lære.

I tillegg bør daglig leder og lærere diskutere seg fram til hvordan kompetanse skal vurderes, og hvordan lærere kan utarbeide vurderingskriterier. Daglig leder kan også legge til rette for diskusjon og oppfølging av lokale planer, observasjon av lærere mv.

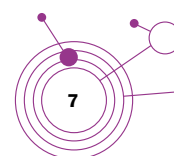
Alternative vurderingsformer

Noen skoler er godkjent med egen vurderingsordning. Disse skolene følger likevel de bestemmelsene om vurdering som omtales i forskrift til privatskoleloven § 3-1 andre ledd.

● Daglig leders ansvar:

Som daglig leder skal du sikre at undervisningspersonalet ivaretar elevenes rett til å kjenne til mål for opplæringen, hva som blir vektlagt i vurdering av elevenes kompetanse og hva som er grunnlaget for vurderingen.

Privatskoleloven §§ 2-3 og 4-1, og forskrift til privatskoleloven § 3-1 tredje ledd

3. Sikrer daglig leder at opplæringen samlet dekker alle kompetansemålene på hovedtrinnet / i faget og de individuelle opplæringsmålene i IOP?

Elevene har rett til opplæring i samsvar med den læreplanen skolen har fått godkjent etter privatskoleloven. Det betyr at timer og kompetansemål i de enkelte fag er rettslig bindende. Daglig leder har ansvar for å organisere skolen i samsvar med den læreplanen skolen har fått godkjent.

Det konkrete innholdet i opplæringen, hvordan opplæringen skal organiseres, og hvilke arbeidsmåter som skal brukes i opplæringen, bestemmes på lokalt nivå. Likevel har daglig leder og undervisningspersonalet en plikt til å gjennomføre og tilrettelegge opplæringen i tråd med læreplanene. Daglig leder har ansvaret for å forsikre seg om at skolens opplæring dekker alle kompetansemålene i læreplanverket for alle elever. Dersom elever med spesialundervisning ikke har opplæring i alle kompetansemålene i læreplanverket eller egne mål, må skolen sikre at opplæringen de får, dekker de individuelle opplæringsmålene fastsatt i den enkelte elevs IOP.

● **Daglig leders ansvar:**

Som daglig leder må du sørge for at skolens opplæring samlet sett dekker alle kompetansemålene i læreplanene og de individuelle målene fastsatt i IOP-er.

Privatskoleloven §§ 2-3, 4-1 og 3-6, jf. opplæringsloven § 5-5 og forskrift til privatskoleloven § 3-1 tredje ledd

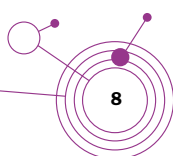
4. Utarbeider skolen IOP hvert år for alle elever som har vedtak om spesialundervisning?

Skolen skal utarbeide en individuell opplæringsplan (IOP) når en elev har fått enkeltvedtak om spesialundervisning. Planen skal utformes på bakgrunn av den sakkyndige vurderingen fra PPT og enkeltvedtaket om spesialundervisning, og skal beskrive innholdet i og omfanget og organiseringen av opplæringen. IOP-en skal være et arbeidsverktøy for skolen og læreren for å sikre at elevens opplæringstilbud blir i samsvar med det som eleven har rett til etter enkeltvedtaket.

Vedtak om spesialundervisning

Det er elevens hjemkommune eller hjemfylke som etter privatskoleloven har ansvar for å fatte vedtak om spesialundervisning. Enkelte har delegert oppgaven til den private skolen.

Fylkesmannen i Oslo og Akershus fatter vedtak om spesialundervisning ved norske skoler i utlandet.

Det er skolen som har hovedansvaret for å utarbeide IOP-en. Det er ikke et krav om at skolen samarbeider med foreldrene når de utarbeider IOP-en. Foreldrene skal ha fått uttalt seg om den sakkyndige vurderingen, og skal tas med ved utarbeidelsen av enkeltvedtaket om spesialundervisning. Daglig leder har ansvaret for å legge til rette for et godt planarbeid og å sikre at de IOP-ene som utarbeides, er innenfor lovens krav og i samsvar med enkeltvedtaket.

Det er anledning til å begynne på arbeidet med IOP før vedtak om spesialundervisning foreligger, men det er ikke adgang til å begynne å bruke en IOP før det foreligger et enkeltvedtak som gir eleven rett til spesialundervisning. Dette gjelder også for elever som er under utredning. Inntil det er blitt fattet et enkeltvedtak, er det i strid med privatskoleloven å gi elevene en tilrettelegging utover tilpasset opplæring. Det betyr for eksempel at det ikke er lov å bruke alternative opplæringsarenaer eller å gjøre avvik fra læreplanverket før det foreligger et enkeltvedtak om spesialundervisning.

● **Daglig leders ansvar:**

Som daglig leder skal du sørge for at det utarbeides en IOP så snart en elev har fått enkeltvedtak om spesialundervisning.

Privatskoleloven § 3-6, jf. opplæringsloven § 5-5

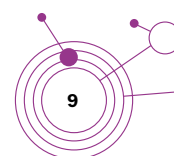
5. Samsvarer innholdet i IOP med enkeltvedtaket når det gjelder innholdet i opplæringen, herunder når det er gjort avvik fra LK06 eller annen godkjent læreplan?

IOP-en utarbeides på bakgrunn av det som fremgår av enkeltvedtaket om spesialundervisning. IOP-en kan ikke inneholde nye eller andre rettigheter for eleven enn det som fremgår av enkeltvedtaket. Det vil si at beskrivelsen av omfanget, det konkrete innholdet, eventuelle avvik fra læreplanen, organiseringen og kompetansen hos undervisningspersonalet skal være i samsvar med det som er fastsatt i enkeltvedtaket.

● **Daglig leders ansvar:**

Som daglig leder må du sikre at skolen sørger for at innholdet i IOP-en samsvarer med enkeltvedtaket

Privatskoleloven § 3-6, jf. opplæringsloven § 5-5

6. Har IOP-en egne mål for opplæringen når elevens opplæring skal avvike fra LK06 eller annen godkjent læreplan?

IOP-en skal inneholde mål for opplæringen. Målene må settes med utgangspunkt i enkeltvedtaket og kompetansemålene i skolens læreplan. De skal angi den kompetansen det tas sikte på at eleven skal opparbeide i de aktuelle fagene. Hva slags kompetanse det er aktuelt å angi i målene i IOP-en, må vurderes i det enkelte tilfellet.

Målene i IOP-en kan også omhandle kompetanse som er relatert til den generelle delen av skolens læreplan, og som ikke spesifikt går på fag. Det kan for eksempel dreie seg om holdninger og sosial kompetanse. Det kan også settes mål knyttet til elever som har atferdsproblemer. ADL-trening kan for eksempel være et mål i en IOP, med trening i av- og påkledning, spising og personlig hygiene.

IOP-en skal også angi innholdet i opplæringen. Mål og innhold henger nøye sammen, og skolen må utforme innholdet på grunnlag av målene for opplæringen. Innholdet må velges og avpasses slik at arbeidet bidrar til at eleven opparbeider den kompetansen som går frem av målene. Skolen skal også beskrive hva som vektlegges i vurderingen av elevens kompetanse.

● **Daglig leders ansvar:**

Som daglig leder må du sørge for at undervisningspersonalet utarbeider mål for opplæringen der IOP-en inneholder avvik fra læreplanen i fag.

Privatskoleloven § 3-6, jf. opplæringsloven § 5-5

Med «implementert rutine» menes en skriftlig rutine som er systematisk anvendt over tid i skolens daglige virke.

7. Har skolen implementert rutine for å sikre at IOP-en er samordnet med den ordinære opplæringens (klassens) planer?

Skolen må samordne IOP-en med planene for den ordinære opplæringen, det vil si basisgruppens eller klassens plan. I IOP-en skal det stå i hvilke fag og deler av et fag eleven skal få spesialundervisning, og i hvilke fag eller deler av fag eleven skal følge planen for den ordinære opplæringen. Samlet sett skal dette bidra til å ivareta elevens helhetlige opplæringssituasjon.

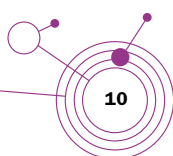
Skolen skal ha utarbeidet skriftlige rutiner for samordning/samarbeid når skolen lager IOP-en. Rutinen skal være kjent for lærerne.

Det er også noen elever med spesialundervisning som ikke skal følge klassens planer/fag i det hele tatt, og dette skal da gå fram av IOP-en.

● **Daglig leders ansvar:**

Som daglig leder må du sørge for at skolen har en skriftlig implementert rutine for å sikre at IOP-er samordnes med den ordinære opplæringen.

Privatskoleloven § 3-6, jf. opplæringsloven § 5-1 andre ledd siste punktum og 5-5 første ledd

8. Veileder lærerne elevene om hvilke kompetansemål fra LK06/annen godkjent læreplan eller mål i IOP-en som opplæringen er knyttet til?

Eleven skal gjøres kjent med målene for opplæringen. Det betyr at elevene, uavhengig av årstrinn, skal informeres og veiledes om hva som er kompetansemålene i læreplanen for de enkelte fagene. For elever med egne mål i en IOP må læreren informere eleven om innholdet i denne. Dette skal gjøre elevene i stand til å forstå hva de skal lære, og hva som er formålet med opplæringen.

● **Lærers ansvar:**

Som lærer skal du informere elevene om kompetansemålene i læreplanene og eventuelle mål fastsatt i IOP.

Forskrift til privatskoleloven § 3-1 tredje ledd

9. Veileder lærerne elevene i hva det legges vekt på i vurderingen i det enkelte faget?

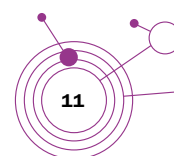
Lærerne skal veilede/gjøre elevene kjent med hva som vektlegges i vurderingen av kompetansen deres. Det betyr at elevene skal kjenne til hva du som lærer vektlegger når du vurderer elevenes arbeid og kompetanse. Det kan være situasjoner hvor eleven skal gjøres kjent med hva som skal til for å oppnå de ulike karakterene, men læreren står her fritt til å vurdere detaljeringsgraden. Kravet til at dette skal gjøres kjent for eleven, innebærer at det ikke holder at informasjonen ligger på Internett eller kan fås ved å spørre daglig leder eller lærer.

● **Lærers ansvar:**

Som lærer skal du gjøre eleven kjent med hva som vektlegges i vurderingen av hans/hennes kompetanse.

På trinn og skoler med karakter innebærer dette å gjøre eleven kjent med hva som skal til for å oppnå de ulike karakterene.

Forskrift til privatskoleloven § 3-1 tredje ledd

10. Gir lærerne elevene tilbakemeldinger på hva de mestrer i fagene?

Formålet med vurdering er både å fremme læring og gi uttrykk for kompetanse underveis og ved avslutningen av opplæringen. Underveisvurdering er et redskap i denne læreprosessen, og skal gi lærerne grunnlag for tilpasset opplæring og elevene mulighet til å øke sin kompetanse i det enkelte faget. Dette innebærer at elevene må få tydelig og god tilbakemelding og veiledning i løpet av opplæringen. Underveisvurderingen skal gis løpende og systematisk, og kan gis både muntlig og skriftlig.

Underveisvurderingen er todelt. Den skal gi informasjon om elevens kompetanse vurdert etter kompetansemålene i de enkelte fagene, og den skal gi veiledning om hvordan eleven kan øke kompetansen. Eleven må derfor få tilbakemelding på hva han eller hun mestrer i faget, ut fra de ulike kompetansemålene i læreplanen for fag. En god underveisvurdering kjennetegnes ved at læreren og eleven systematisk bruker informasjonen de får gjennom vurdering og tilbakemelding til å fremme læringen.

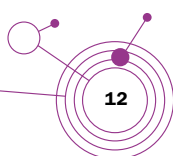
Den kompetansen eleven har oppnådd ved avslutningen av opplæringen i faget, skal komme til uttrykk i en sluttvurdering. Underveisvurderingen og sluttvurderingen har ulike formål i vurderingsprosessen, men de må sees i sammenheng for å forbedre opplæringen til eleven. Dette innebærer at læreren må begynne å tenke på sluttvurdering allerede i starten av opplæringen, og synliggjøre hva som kjennetegner kompetansen som kreves for å få de ulike standpunkt karakterene.

● **Lærers ansvar:**

Som lærer skal du sørge for at elevene under opplæringsprosessen får tilbakemeldinger på hva de mestrer i fagene, gjennom bruk av blant annet jevnlig underveisvurderinger.

Forskrift til privatskoleloven §§ 3-2 og 3-11

Mer informasjon om (underveis)vurdering finner du i Utdanningsdirektoratets rundskriv Udir-1-2010: www.udir.no/Regelverk/Rundskriv/20101/Udir-1-2010-Individuell-vurdering/ og i Utdanningsdirektoratets brosjyrer om vurdering som du finner her: www.udir.no/Vurdering/Vurdering-for-laring/Vurdering--no-gjeld-det/ www.udir.no/Vurdering/Vurdering-for-laring/Underveisvurdering-i-fag/

11. Veileder lærerne elevene om hva de må gjøre for å øke sin kompetanse i det enkelte faget?

I tillegg til å gi uttrykk for oppnådd kompetanse, skal undervisvurdering gi eleven tydelig informasjon om faglig utvikling, og hva han eller hun må gjøre for å øke sin kompetanse i faget. Det er derfor viktig at læreren ikke begrenser tilbakemeldingen i undervisvurderingen til det eleven faktisk har lært, men også gir veiledning om hva eleven må jobbe mer med for å øke sin kompetanse. På den måten bidrar undervisvurderingen til å fremme elevenes læring.

● **Lærers ansvar:**

Som lærer må du sørge for å gi eleven tilbakemeldinger på hva han/hun kan gjøre for å øke sin kompetanse.

Forskrift til privatskoleloven §§ 3-2 og 3-11

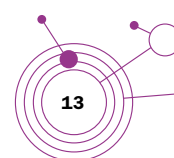
12. Sørger lærerne for å involvere elevene i vurderingen av eget læringsarbeid?

Eleven skal delta i vurderingen av eget arbeid, egen kompetanse og egen faglig utvikling. Egenvurdering er en mulighet for eleven til å få et bevisst forhold til egen læring og utvikling, og er viktig for utviklingen av læringsstrategier og kritisk tenkning. En elev som har et bevisst forhold til sin egen kompetanse i faget, og hvilke lærebehov han eller hun har, kan gi læreren verdifull informasjon for å kunne tilpasse opplæringen best mulig. Det er derfor viktig at læreren legger til rette for at eleven får mulighet til en slik egenvurdering.

● **Lærers ansvar:**

Som lærer må du sørge for at eleven får mulighet til å vurdere eget arbeid, egen kompetanse og egen faglig utvikling.

Forskrift til privatskoleloven § 3-12

13. Har skolen implementert rutine som sikrer at det i halvårsvurderingen:

- a) gis informasjon om elevens kompetanse i fagene?
- b) gis veiledning om hvordan eleven kan øke kompetansen sin?

14. Har skolen implementert rutine som sikrer at årsrapporten inneholder en vurdering av elevens utvikling ut fra målene i IOP-en?

Elevene har rett til en halvårsvurdering i fagene som en del av undervisvurderingen. Halvårsvurderingen skal beskrive elevens kompetanse i forhold til kompetansemålene i læreplanverket, og den skal gi eleven veiledning om hvordan han eller hun kan øke sin kompetanse i det aktuelle faget. Det betyr at en halvårsvurdering som utelukkende består av en karakter fra og med 8. trinn, vil være i strid med kravene i forskriften.

Skolen må sørge for å ha en implementert rutine for å utarbeide halvårsvurderinger. Rutinen skal også si noe om innholdet i halvårsvurderingen. På den enkelte skole er det daglig leder som har ansvaret for at faglæreren gjennomfører halvårsvurderinger i tråd med regelverket. Daglig leder må sørge for at faglæreren gjennomfører halvårsvurdering både med og uten karakter¹.

Sommeren 2013² ble halvårsrapportene for elever med spesialundervisning erstattet med en årlig rapport. I den årlige rapporten skal skolen gi en oversikt over den opplæringen eleven har fått, og en vurdering av utviklingen til eleven i forhold til målene som er fastsatt i elevens IOP. Denne årsrapporten kommer i tillegg til halvårsvurderingene som alle elever har krav på, også elever med spesialundervisning.

Skolen må derfor sørge for å ha en rutine for å utarbeide årsrapporter for elever med spesialundervisning.

● **Daglig leders ansvar:**

Som daglig leder må du sørge for at skolen har en skriftlig implementert rutine som sikrer at elevens rett til halvårsvurdering og eventuell årsrapport blir oppfylt.

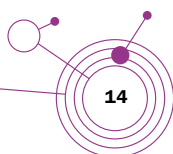
Rutinen må sikre at halvårsvurderingen gir informasjon både om elevens nåværende kompetanse og hva eleven kan gjøre for å øke sin kompetanse. Rutinen må sikre at årsrapporten inneholder en vurdering av elevens utvikling ut fra målene i IOP-en.

Som daglig leder må du sørge for at faglærerne gjennomfører halvårsvurderinger for alle elevene, også for elever med spesialundervisning.

Forskrift til privatskoleloven §§ 3-13 og 3-1 tredje ledd, privatskoleloven § 3-6, jf. opplæringsloven § 5-5

1 Steinerskolene gir kun halvårsvurdering uten karakter

2 Lovendring av 21. juni 2013

15. Har skolen implementert rutine for å sikre at lærerne systematisk og løpende vurderer om alle elever har tilfredsstillende utbytte av opplæringen?

En del av undervisvurderingen innebærer å vurdere om eleven får tilfredsstillende utbytte av opplæringen. Gjennom undervisvurderingen kan lærerne avdekke at det er behov for tilpasset opplæring innenfor det ordinære opplæringstilbudet. Det kan også avdekkes at en elev kan ha rett til spesialundervisning.

Alle lærere har en plikt til å vurdere om elevene har et tilfredsstillende utbytte. Lærerne må vurdere elevenes utbytte løpende og kontinuerlig på alle årstrinn, for at skolen skal kunne sette inn tiltak raskt dersom det er nødvendig. For å synliggjøre at det innebærer et løpende og kontinuerlig arbeid, ble plikten tatt inn som en del av undervisvurderingen i 2009.

Skolen må sørge for å ha en implementert rutine som sikrer at lærerne løpende vurderer om eleven får tilfredsstillende utbytte av opplæringen.

● **Daglig leders ansvar:**

Som daglig leder må du sørge for at skolen har en implementert skriftlig rutine som sikrer at læreren løpende vurderer om eleven har tilfredsstillende utbytte av opplæringen.

Forskrift til privatskoleloven § 3-11 fjerde ledd, privatskoleloven § 3-6. jf. opplæringsloven §§ 5-1 og 5-4

16. Har skolen implementert rutine for å sikre at det for elever som ikke får tilfredsstillende utbytte av opplæringen, gjennomføres vurdering av

- a) arbeidsmåter?
- b) vurderingspraksis?
- c) læringsmiljø?

Opplæringen skal tilpasses evnene og forutsetningene hos den enkelte elev. Det betyr at skolen har en plikt til å tilpasse opplæringen slik at hver enkelt elev kan få tilfredsstillende utbytte av opplæringen.

Tilpasset opplæring gjelder for alle elever, både elever som har vansker med å følge opplæringen, og elever som ikke får tilstrekkelige utfordringer. Faglig sterke elever som ikke får tilstrekkelige utfordringer har ikke rett til å få spesialundervisning. Deres behov skal ivaretas gjennom tilpasset opplæring.

Før det blir aktuelt å gi spesialundervisning til en elev som har vansker med å følge den ordinære opplæringen, må skolen vurdere om vanskene kan avhjelpes gjennom tilpasset opplæring. Dette innebærer at skolen må vurdere om eleven vil kunne få et tilfredsstillende utbytte ved at den for eksempel endrer vurderingspraksis og arbeidsmåter gjennom å gi andre arbeidsoppgaver eller bruke annet lærestoff og andre læremidler. Skolen må også vurdere om det må foretas endringer i læringsmiljøet som kan medføre at eleven får et tilfredsstillende utbytte, for eksempel gjennom å variere organiseringen av og intensiteten i opplæringen.

● **Daglig leders ansvar:**

Som daglig leder må du sørge for at lærerne vurderer om eleven kan få et tilfredsstillende utbytte ved å gjøre tilpasninger innenfor den ordinære opplæringen.

Privatskoleloven §§ 3-4a og 3-6, jf. opplæringsloven §§ 5-1 og 5-4 og forskrift til privatskoleloven § 3-11 fjerde ledd

17. Gjennomfører skolen tiltak i de tilfeller det avdekkes at elevene ikke har tilfredsstillende utbytte av opplæringen?

I de tilfeller hvor skolen mistenker at en elev ikke får tilfredsstillende utbytte av opplæringen, plikter skolen å vurdere om den kan gjøre noen endringer eller sette inn tiltak innenfor den ordinære opplæringen. Når skolen vurderer det slik at eleven vil få tilfredsstillende utbytte ved å foreta enkelte tilpasninger innenfor den ordinære opplæringen, plikter skolen å sørge for at tiltakene blir satt i verk snarest.

Når læreren mener at eleven, til tross for tilpasninger, ikke vil kunne få tilfredsstillende utbytte, plikter læreren å melde fra til daglig leder om dette. Daglig leder skal da be PPT vurdere elevens behov for spesialundervisning.

● **Lærers ansvar:**

Som lærer plikter du å varsle daglig leder dersom det er mistanke om at en elev ikke har tilfredsstillende utbytte av den ordinære opplæringen.

● **Daglig leders ansvar:**

Som daglig leder har du ansvar for at skolen så raskt som mulig setter inn tiltak som gjør at eleven får et tilfredsstillende utbytte av opplæringen.

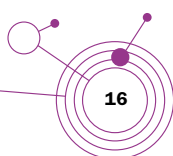
Privatskoleloven § 3-6, jf. opplæringsloven §§ 5-1 og 5-4

18. Har skolen implementert rutine for

a) å vurdere om elevene har behov for spesialundervisning?

b) at lærerne melder behov for spesialundervisning til daglig leder?

Læreren har en plikt til å vurdere om elevene får tilfredsstillende utbytte av opplæringen, og sørge for at den enkelte får tilpasset opplæring. Dersom læreren vurderer at en

elevs vansker ikke kan avhjelpest innenfor den ordinære opplæringen, plikter læreren å melde fra til daglig leder om et mulig behov for spesialundervisning. Eleven selv eller foreldrene kan også kreve at skolen gjør de undersøkelsene som er nødvendige for å vurdere om eleven har behov for spesialundervisning. Eleven og foreldrene må ikke sende en skriftlig søknad. Det er tilstrekkelig at de tar kontakt med skolen og uttrykker sin bekymring eller ber om at det blir gjort undersøkelser.

Når daglig leder har fått melding om mulig behov for spesialundervisning, skal dette følges opp så raskt som mulig. Det innebærer at daglig leder innhenter samtykke fra eleven eller foreldrene før det blir utarbeidet sakkyndig vurdering fra PPT.

For å sikre at skolen oppfyller sine plikter om å melde fra og undersøke om elever har behov for spesialundervisning, skal skolen ha en rutine som alle ansatte kjenner til. Rutinen skal være skriftlig og beskrive fremgangsmåten ved vurdering av og melding om behov for spesialundervisning. Kravet til en slik rutine ligger i plikten til skolens styre om å se til at kravene i regelverket etterleves.

● **Daglig leders ansvar:**

Som daglig leder må du sørge for at skolen har en skriftlig rutine for vurdering av behov for spesialundervisning.

Som daglig leder må du sørge for at alle lærerne er kjent med plikten til å melde fra til deg, og å ha en rutine som beskriver når og hvordan læreren skal melde fra om et mulig behov for spesialundervisning.

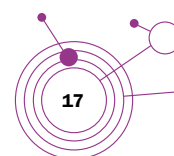
Som daglig leder har du plikt til å sette i gang nødvendig undersøkelser for å finne ut om eleven har rett til spesialundervisning.

Som daglig leder må du sørge for at skolen har en rutine for hvordan slike meldinger/henvendelser om behov for spesialundervisning skal følges opp.

Privatskoleloven § 3-6, jf. opplæringsloven § 5-4

I Utdanningsdirektoratets veiledning om spesialundervisning kan dere lese mer om undervisningspersonalets plikt til å melde fra til daglig leder:

<http://www.udir.no/Regelverk/tidlig-innsats/Veilederene-i-fulltekst/Spesialundervisning/>

Virksomhetsbasert vurdering

Virksomhetsbasert vurdering er skolens jevnlig vurdering av sin egen virksomhet og måloppnåelse.

Skolens styre har ansvaret for at skolen oppfyller alle kravene i regelverket. Dermed har skolens styre også ansvaret for å sørge for at den **virksomhetsbaserte vurderingen** blir gjennomført på skolen.

Skolens styre må ha skriftlig rutine for å påse at skolen gjennomfører virksomhetsbasert vurdering. Skolens styre har også plikt til å innhente skriftlig informasjon om den virksomhetsbaserte vurderingen fra skolen

Den virksomhetsbaserte vurderingen vil også være egnet som grunnlag for den informasjon skolens styre trenger for å ivareta sitt ansvar om forsvarlig system og oppfølging av nasjonale kvalitetsvurderinger. Som en del av oppfølgingsansvaret skal det utarbeides en årlig rapport om tilstanden i grunnopplæringen (tilstandsrapporten). Den virksomhetsbaserte vurderingen vil kunne være en del av denne rapporten.

Privatskoleloven § 5-2 tredje ledd og forskrift til privatskoleloven § 2-1

1. Har skolen vurdert hvilket kunnskapsgrunnlag som kreves for å vite om målene i læreplanen nås av alle elevgruppene?

Skolen har en plikt til jevnlig å vurdere i hvilken grad organiseringen, tilretteleggingen og gjennomføringen av opplæringen bidrar til at elevene når målene i den generelle delen av læreplanen og i de enkelte læreplanene for fag.

Dette kalles virksomhetsbasert vurdering og er skolens interne vurdering av praksis og målrealisering³. Målet med virksomhetsbasert vurdering er at skolen skal utvikle og forbedre praksisen sin til det beste for elevene. For å kunne vurdere om skolens arbeid bidrar til å nå målene i læreplanverket, må skolen vurdere sammenhengen mellom elevenes læringsutbytte, arbeidsprosessene og ressursbruken ved skolen. For å kunne gjøre dette må skolen ha et kunnskapsgrunnlag. Kildene for kunnskapsgrunnlaget må skolen velge ut fra hva som gir et godt bilde av skolen. Aktuelle kilder kan for eksempel være eksamensresultater, nasjonale prøver, kartleggingsprøver, Elev-, Foreldre- eller Lærerundersøkelsen, analysedokumenter o.l. Nasjonale kvalitetsvurderinger finnes blant annet i Skoleporten.

● **Daglig leders ansvar:**

Som daglig leder må du sørge for at skolen vurderer hvilke kilder og data som skal danne grunnlag for den virksomhetsbaserte vurderingen.

³ St.meld. 47 (1995-1996) pkt. 3.4

2. Bruker skolen kunnskapsgrunnlaget til å vurdere oppnåelse av målene i læreplanverket/de godkjente læreplanene?

Det er ikke tilstrekkelig bare å vurdere hvilke kilder og data som kan være aktuelle i den virksomhetsbaserte vurderingen. Skolen må også sørge for at disse kildene faktisk blir benyttet når den vurderer elevenes måloppnåelse i forhold til målene i den godkjente læreplanen.

● **Daglig leders ansvar:**

Som daglig leder må du sørge for at skolen bruker kunnskapsgrunnlaget til å vurdere elevenes oppnåelse av målene i læreplanverket / den godkjente læreplanen.

3. Er kunnskapsgrunnlaget skolen benytter, relevant for å vurdere elevenes måloppnåelse?

Skal den virksomhetsbaserte vurderingen være et verktøy som gjør at skolen utvikler sin egen praksis til det beste for elevene, må kunnskapsgrunnlaget være relevant. Når skolen vurderer organisering, tilrettelegging og gjennomføring av opplæringen, må det være ut fra relevante kilder. Kildene skal kunne vise i hvilken grad elevene når kompetansemålene. Skolen må derfor vurdere om kunnskapsgrunnlaget som benyttes, er egnet til å vurdere måloppnåelse.

● **Daglig leders ansvar:**

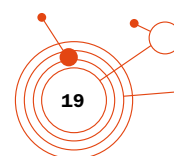
Som daglig leder må du sørge for at skolens utvalgte kunnskapsgrunnlag er relevant for den virksomhetsbaserte vurderingen.

4. Vurderer skolen organiseringen, tilretteleggingen og gjennomføringen av opplæringen basert på konklusjonene om måloppnåelse?

Den virksomhetsbaserte vurderingen skal gi skolen informasjon om hvorvidt skolens arbeid og organisering bidrar til at elevene når målene i læreplanverket. Hvis skolen konkluderer med at måloppnåelsen i forhold til målene i læreplanverket ikke er god nok, må skolen vurdere om den skal endre organiseringen, tilretteleggingen eller gjennomføringen av opplæringen for å øke måloppnåelsen for alle elever.

● **Daglig leders ansvar:**

Som daglig leder skal du sørge for at skolen vurderer om konklusjonene i den virksomhetsbaserte vurderingen tilsier endringer i organiseringen, tilretteleggingen og gjennomføringen.

5. Hvis den virksomhetsbaserte vurderingen viser behov for endringer, er endringene iverksatt?

Dersom skolen konkluderer med at det er behov for å endre skolens praksis, må den sørge for at de nødvendige endringene faktisk blir iverksatt. For å sikre det må alle konklusjoner være skriftlige. Skolen må sørge for at alle involverte parter blir informert om konklusjonene, slik at den kan sette inn tiltak for å følge opp og utvikle skolen.

● **Daglig leders ansvar:**

Som daglig leder skal du sørge for at skolen iverksetter endringer og setter inn nødvendige tiltak i tråd med konklusjonene fra den virksomhetsbaserte vurderingen.

6. Er det bred og representativ medvirkning i arbeidet med virksomhetsbasert vurdering?

Skolen må involvere alle berørte parter både i analysen og i arbeidet med konklusjonen. Det innebærer at ikke bare skoleledelsen, men også lærerne eller representanter for lærerne, må delta i analysen av resultater og i utformingen av tiltak. Skolen kan også involvere elevene. Skolen vurderer hvem som skal delta ut fra temaene som berøres.

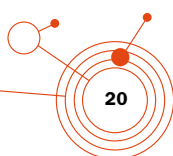
● **Daglig leders ansvar:**

Som daglig leder må du sørge for at det er bred og representativ medvirkning ved gjennomføringen av den virksomhetsbaserte vurderingen.

7. Har skolen rutine for når virksomhetsbasert vurdering skal gjennomføres?

8. Er eventuell rutine for gjennomføringen av virksomhetsbasert vurdering i samsvar med spørsmål 1 til 7

Den virksomhetsbaserte vurderingen må planlegges langsiktig og utføres systematisk. For å kunne sikre at skolen vurderer egen virksomhet opp mot målene i læreplanen, må skolen ha en implementert skriftlig rutine for når den virksomhetsbaserte vurderingen skal gjennomføres. En forsvarlig virksomhetsbasert vurdering er en nødvendig forutsetning for at skolene skal kunne avdekke eventuelle behov og iverksette nødvendige tiltak. Skolen skal derfor jevnlig gjennomføre virksomhetsbasert vurdering. Dette innebærer at det i utgangspunktet skal foretas en årlig vurdering. Det må likevel anvendes skjønn hvor tidsbruk må vurderes opp mot forsvarlighet. Skolen må se til at alle lærerne er kjent med bestemmelsen om virksomhetsbasert vurdering.

Rutinen må i tillegg inneholde de elementer som er gjennomgått i spørsmålene 1 til 7.

● **Daglig leders ansvar:**

Som daglig leder må du sørge for at skolen har en skriftlig rutine for når den skal gjennomføre virksomhetsbasert vurdering.

Som daglig leder må du sørge for at den skriftlige rutinen inneholder elementene i spørsmål 1-7.

Sjekkliste på bakgrunn av kontrollspørsmålene i FNT

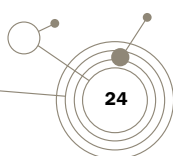
Skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen

- Som daglig leder må du ha et system som sikrer at undervisningspersonalet knytter opplæringens innhold til kompetansemål i fag ved for eksempel gjennomgang og diskusjon av kompetansemålene og innholdet i opplæringen, oppfølging av lokale planer, observasjon av lærere o.l.
- Som daglig leder skal du sikre at undervisningspersonalet ivaretar elevenes rett til å kjenne til mål for opplæringen, hva som blir vektlagt i vurderingen av elevenes kompetanse og hva som er grunnlaget for vurderingen.
- Som daglig leder må du sørge for at skolens opplæring samlet sett dekker alle kompetansemålene i læreplanene og de individuelle målene fastsatt i IOP-er.
- Som daglig leder skal du sørge for at det utarbeides IOP så snart en elev har fått enkeltvedtak om spesialundervisning.
- Som daglig leder må du sikre at skolen sørger for at innholdet i IOP-en samsvarer med enkeltvedtaket.
- Som daglig leder må du sørge for at undervisningspersonalet utarbeider mål for opplæringen der IOP-en inneholder avvik fra læreplanen i fag.
- Som daglig leder må du sørge for at skolen har en skriftlig implementert rutine for å sikre at IOP-er samordnes med den ordinære opplæringen.
- Som lærer skal du informere elevene om kompetansemålene i læreplanene og eventuelle mål fastsatt i IOP.
- Som lærer skal du gjøre eleven kjent med hva som vektlegges i vurderingen av hans/hennes kompetanse. På trinn med karakter innebærer dette å gjøre eleven kjent med hva som skal til for å oppnå de ulike karakterene.
- Som lærer skal du sørge for at elevene under opplæringsprosessen får tilbakemeldinger på hva de mestrer i fagene, gjennom bruk av blant annet jevnlig undervisvurderinger.
- Som lærer må du sørge for å gi eleven tilbakemeldinger på hva han/hun kan gjøre for å øke sin kompetanse.
- Som lærer må du sørge for at eleven får mulighet til å vurdere eget arbeid, egen kompetanse og egen faglig utvikling.
- Som daglig leder må du sørge for at skolen har en skriftlig implementert rutine som sikrer at elevens rett til halvårsvurdering og eventuell årsrapport blir oppfylt.

- Rutinen må sikre at halvårsvurderingen gir informasjon om elevens nåværende kompetanse og hva eleven kan gjøre for å øke sin kompetanse. Rutinen må sikre at årsrapporten inneholder en vurdering av elevens utvikling ut fra målene i IOP-en.
- Som daglig leder må du sørge for at faglærerne gjennomfører halvårsvurderinger for alle elevene, også for elever med spesialundervisning.
- Som daglig leder må du sørge for at skolen har en implementert skriftlig rutine som sikrer at læreren løpende vurderer om eleven har tilfredsstillende utbytte av opplæringen.
- Som daglig leder må du sørge for at lærerne vurderer om eleven kan få et tilfredsstillende utbytte ved å gjøre tilpasninger innenfor den ordinære opplæringen.
- Som lærer plikter du å varsle daglig leder dersom det er mistanke om at en elev ikke har tilfredsstillende utbytte av den ordinære opplæringen.
- Som daglig leder har du ansvar for at skolen så raskt som mulig setter inn tiltak som gjør at eleven får et tilfredsstillende utbytte av opplæringen.
- Som daglig leder må du sørge for at skolen har en skriftlig rutine for å vurdere behov for spesialundervisning.
- Som daglig leder må du sørge for at alle lærerne er kjent med plikten til å melde fra til deg, og ha en rutine som beskriver når og hvordan læreren skal melde fra om et mulig behov for spesialundervisning.
- Som daglig leder har du plikt til å sette i gang nødvendige undersøkelser for å finne ut om eleven har rett til spesialundervisning.
- Som daglig leder må du sørge for at skolen har en rutine for hvordan slike meldinger/henvendelser om behov for spesialundervisning skal følges opp.

Virksomhetsbasert vurdering

- Som daglig leder må du sørge for at skolen vurderer hvilke kilder og data som skal danne grunnlag for den virksomhetsbaserte vurderingen.
- Som daglig leder må du sørge for at skolen bruker kunnskapsgrunnlaget til å vurdere elevenes oppnåelse av målene i læreplanverket/den godkjente læreplanen.
- Som daglig leder må du sørge for at skolens utvalgte kunnskapsgrunnlag er relevant for den virksomhetsbaserte vurderingen.
- Som daglig leder skal du sørge for skolen vurderer om konklusjonene i den virksomhetsbaserte vurderingen tilsier endringer i organiseringen, tilretteleggingen og gjennomføringen.
- Som daglig leder skal du sørge for at skolen iverksetter endringer og setter inn nødvendig tiltak i tråd med konklusjonene fra den virksomhetsbaserte vurderingen.
- Som daglig leder må du sørge for at det er bred og representativ medvirkning ved gjennomføringen av den virksomhetsbaserte vurderingen.
- Som daglig leder må du sørge for at skolen har en skriftlig rutine for når den skal gjennomføre virksomhetsbasert vurdering.

Telefon 23 30 12 00

www.utdanningsdirektoratet.no

Utgitt juni 2014
Oppdatert høst 2014